

Asia: VN/35688/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsiin liittyvien rikosepäilyjen selvittämisessä avustavista sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköistä

Lausunnonantajan lausunto

Lain nimike

Lain nimike on selkeä ja kuvaa hyvin lain sisältöä sekä laajentunutta soveltamisalaa. Nimike vastaa lain tarkoitusta ja tukee lapsen edun toteutumista.

1 § Soveltamisala

Esitetyt soveltamisalan laajennukset koetaan tarpeellisina ja perusteltuina. Lakiesitys laajentaa soveltamisalan kattamaan kaikki alle 18-vuotiaat lapset sekä useampia rikostyyppejä kuin aiempi laki. Soveltamisalan laajennus mahdollistaa paremman tuen tarjoamisen myös rikoksesta epäillyille ja todistajina kuultaville lapsille. Tämä on perusteltua ja tukee yhdenvertaisuutta.

2 § Yksikön tehtävät

Yksiköiden tehtävät on määritelty laajasti ja kattavasti. Tehtäviin kuuluu mm. lapsen tutkiminen, lausuntojen antaminen, psykososiaalisen tuen tarjoaminen sekä koulutus ja neuvonta. Erityisen tärkeänä pidämme mahdollisuutta laatia yhteenveto lapsen tilanteesta esitutinnan tueksi sekä mahdollisuutta osallistua vaativien huoltoriitojen selvittämiseen tuomioistuimen pyynnöstä.

3 § Moniammatillinen asiantuntijaryhmä

Moniammatillisen asiantuntijaryhmän rooli on keskeinen lapsen edun arvioinnissa ja viranomaisten yhteistyön vahvistamisessa. Ryhmään tulee osallistua aina lapsen tilanteen kannalta keskeiset asiantuntijat (esim. sosiaalityöntekijä, terveydenhuollon edustaja, poliisi, syyttäjä). Tämä mahdollistaa laaja-alaisen ja objektiivisen arvion lapsen tilanteesta.

4 § Oikeus saada ja antaa tietoja

Tietojen saantia ja luovutusta koskeva sääntely on selkeytetty ja laajennettu. Tämä on välttämätöntä, jotta yksiköt voivat tehdä kattavan arvion lapsen tilanteesta ja tukea esitutkintaa sekä muita viranomaisprosesseja. Tietojen käsittelyssä tulee noudattaa tietosuoja- ja salassapitosäädöksiä sekä huomioida lapsen ja perheen oikeudet.

5 § Yksikön henkilöstöä sekä toimitiloja ja toimintavälineitä koskevat vaatimukset

Yksiköiden henkilöstöltä edellytetään laaja-alaista osaamista (mm. oikeuspsykologia, lastenpsykiatria, sosiaalityö). Koulutuksen ja täydennyskoulutuksen järjestäminen on tärkeää osaamisen ylläpitämiseksi. Toimitilojen ja välineiden tulee mahdollistaa lapsiystävällinen ja turvallinen työskentely.

6 § Työnohjaus

Työnohjauksen järjestäminen on erittäin tärkeää, koska yksiköiden henkilöstö kohtaa työssään vaativia ja kuormittavia tilanteita. Säännöllinen työnohjaus tukee henkilöstön jaksamista ja ammattitaidon kehittymistä.

7 § Järjestämisvastuu

Järjestämisvastuun keskittäminen yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille ja HUS-yhtymälle on perusteltua erityisosaamisen ja resurssien keskittämiseksi. On tärkeää, että yhteistyö ja palveluiden saatavuus turvataan myös alueellisesti.

8 § Sopimus ja kustannusten korvaaminen

Sopimusmenettely ja kustannusten korvaaminen valtion varoista mahdollistavat toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun ja resurssien turvaamisen. On tärkeää, että sopimuksissa huomioidaan alueelliset erityistarpeet ja että kustannusten korvaus on riittävä.

9 § Korvauksen maksaminen

Korvausjärjestelmä on selkeä ja perustuu sekä lasten määrään että toiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin. Tämä tukee yhdenvertaisuutta ja mahdollistaa resurssien kohdentamisen tarpeen mukaan.

10 § Ohjaus, koulutus ja yhteistyö

THL:n rooli valtakunnallisena ohjaajana, kouluttajana ja yhteistyön kehittäjänä on kannatettava. Valtakunnallinen ohjaus tukee yhdenmukaisia käytäntöjä ja osaamisen kehittymistä koko maassa. Myös alueelliset erityispiirteet tulee huomioida ohjauksessa ja koulutuksessa.

11 § Voimaantulo

Lain voimaantulo vuoden 2027 alusta on realistinen, mutta edellyttää riittävää valmistelua, koulutusta ja tiedottamista kaikille toimijoille.

Esityksen vaikutusarviot

Lakiesityksen vaikutusarviot ovat kattavat ja perustellut. On tärkeää, että resurssit, osaaminen ja palveluiden saatavuus turvataan myös harvaan asutuilla alueilla. Soveltamisalan laajennus ja uudet tehtävät lisäävät yksiköiden työmäärää, mikä tulee huomioida resursoinnissa. Yhdenvertaisuuden ja lapsen edun toteutuminen paranevat, mutta tämä edellyttää riittävää rahoitusta ja osaamisen kehittämistä.

Mahdolliset muut kommentitne esitysluonnoksesta

Kokonaisuutena lakiesitys on hyvin valmisteltu ja vastaa kansainvälisiä suosituksia sekä kansallisia kehittämistarpeita. Kainuun hyvinvointialue korostaa, että lain toimeenpanossa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueelliseen saavutettavuuteen, henkilöstön saatavuuteen ja koulutukseen sekä moniammatillisen yhteistyön toimivuuteen. Lisäksi on tärkeää seurata lain vaikutuksia ja tehdä tarvittaessa muutoksia käytäntöihin ja resursointiin.

Kainulainen Anna-Liisa
Kainuun hyvinvointialue

Kemppainen Anne
Kainuun hyvinvointialue - Anna-Liisa Kainulainen, sosiaali- ja perhepalvelut
toimialuejohtaja